

Svojanov 26. 2. 2016

Zpráva o činnosti příspěvkové organizace Hrad Svojanov v roce 2015

Zhodnocení plnění úkolů a činností organizace

Činnost příspěvkové organizace Hrad Svojanov je stanovena zřizovací listinou, která byla aktualizována 1. 10. 2009. Hlavním účelem činnosti příspěvkové organizace je pečovat o kulturně historické dědictví významné stavební památky a vytvářet podmínky pro aktivní odpočinek a kulturně společenské využití historického prostředí co nejširším spektrem návštěvníků.

Činnost organizace byla v roce 2015 velmi rozmanitá. Díky dokončení rozsáhlé rekonstrukce velké části areálu hradu a díky intenzivní propagaci hradu ze strany příspěvkové organizace byla sezóna nejúspěšnější za celou existenci organizace. Hrad byl pro veřejnost otevřen od 28. února do 13. prosince.

Zájem o prohlídku hradu byl velký. Za celý rok 2015 si jeho prostory prohlédlo 52 071 návštěvníků, což je o 530 osob více než v roce předchozím. Hrad se stal i vyhledávaným objektem ke konání nejrůznějších soukromých akcí, svatebních obřadů a firemních akcí.

I v roce 2015 se hrad stal oblíbeným místem nejen veřejnosti, ale rovněž významných politických osobností. Během roku hrad několikrát navštívil senátor Radko Martínek, který již mnoho let vypomáhá při získávání finančních prostředků na obnovu hradu. V pátek 2. října na hrad zavítala ministryně práce a sociálních věcí Michaela Marksová – Tominová, která si v doprovodu své asistentky a dětí nejen prohlédla prostory obnoveného

hradu, ale také strávila noc v hradním apartmánu. Na neoficiální návštěvu hradu v říjnu zavítal a prohlídku absolvoval se svou rodinou i hejtman Jihomoravského kraje Michal Hašek.

Pracovníci příspěvkové organizace připravili na návštěvnickou sezonu 2015 řadu novinek. Ve sklepení vznikla nová expozice s marionetami. Představují osoby, které na hradě skutečně žily. Průvodci ožívají jejich, často ponuré, příběhy. Autorkou postav je známá pražská výtvarnice Šárka Váchová. Zajímavostí postav je, že jsou oděny do dobových šatů zhotovených dle reálných vzorů. Krb v kuchyni nahradila funkční pec, ze které několikrát během sezony zavoněl pravý hradní chléb. Dámský salonek dekorují unikátní porcelánové panenky z přelomu 19. a 20. století. Dominantou hlavního sálu domu zbrojnošů se staly dvě korouhve na žerdích. Představují symboly Moravy a Čech, na jejichž společné hranici byl hrad před staletími postaven.

Hrad Svojanov se podílel na oslavách výročí 750. let od založení města Poličky. Sál, kde se běžně návštěvníci seznamují s dějinami hradu, doplnila expozice připomínající historii města Poličky. Nechyběly zajímavé dokumenty, dobová vyobrazení, ale i pohlednice z přelomu 19. a 20. století, stejně jako zcela nový model poličské barokní radnice. Vydání tohoto modelu v podobě papírové vystřihovánky proběhlo rovněž v režii Hradu Svojanov. Samotné oslavy vyvrcholily v Poličce na konci srpna. Na historické části programu v sobotu 22. srpna se významnou měrou podílel hrad Svojanov s letohradským šermířským spolkem Honorata. Nechyběl ani slavnostní průvod družiny krále Přemysla Otakara II. s chotí Kunhutou obcházející nábřeží Synského rybníka a vrcholící na Palackého náměstí. Po celý rok 2015 byl hrad slavnostně vyzdoben červenobílými prapory, připomínajícími významné výročí města Poličky.

Na královském hradě se uskutečnila celá řada kulturních akcí. Návštěvníky přilákaly slavnosti jara, hradní jarmark, královské slavnosti, divadelní pouť, třicetiletá válka a mnohé další. Do programu byly opět zařazené oblíbené oživené prohlídky. Empírové už návštěvníci znali. V roce 2015 zaujaly i nové prohlídky s tematikou středověku. Návštěvníci tak zažili, jak se bavilo panstvo na jedné straně i jak trpěli poddaní na straně druhé. V novodobé historii poprvé na hrad zavítali také Mikuláš s anděly a čerty. Pro památku nezvyklou akci si užily především děti. Velký zájem byl také o hradní advent a sváteční koncert svitavského pěveckého sboru Červánek, které úspěšnou sezonu na hradě uzavřely.

V březnu se na hrad dostavili i odborníci na historii staveb, aby prozkoumali hladomornu, jež se ukrývá pod věží. Průzkum proběhl pod vedením

Východočeského muzea v Pardubicích a vyvolal velký mediální ohlas. Hrad Svojanov v roce 2015 objevili také filmaři. V domě zbrojnošů a v mučírně se natáčela část historického hraného dokumentu o Janu Husovi „Cesta bez návratu“. V areálu hradu a v hradní kuchyni se natáčela část dokumentu „Dobrý večer v každém čase“, představujícího historii českých večerníčků.

Díky úspěchům při získávání finančních prostředků z dotačních fondů a díky příspěvkům města Poličky se podařilo realizovat řadu oprav v rámci celkové obnovy hradu. Na některých pracích se finančně podílela i příspěvková organizace Hrad Svojanov, která tak použila zvýšené tržby ze vstupného. Řemeslníci opravili hradby z 15. století, které spojují hrad s poplužním dvorem. Odstranili staleté nánosy usazenin a dozdili chybějící část opevnění. Odborníci dokončili obnovu sgrafit na vnějším plášti renesančního paláce. Lidé si tak mohou představit, jak palác vypadal v 16. století. Proměnu zaznamenaly spodní nádvoří a cesta, která vede k hlavnímu nádvoří. Drobný štěrk nahradil svojanovský kámen a historická dlažba z centra města Poličky. Dělníci při hloubení vany uložili do podloží i odvodňovací drenáže.

Rok 2015 přinesl hradu Svojanov zvýšený zájem veřejnosti o tuto památku. Doufejme, že tento trend bude pokračovat i v dalších letech.

Vzájemná spolupráce s ostatními příspěvkovými organizacemi města Poličky

Příspěvková organizace Hrad Svojanov v roce 2014 spolupracovala zejména s Městským muzeem a galerií Polička a s organizací Tylův dům.

Spolupráce s Městským muzeem a galerií Polička spočívá především v dlouhodobé zápůjčce souboru historického nábytku, který je instalován v prostorách expozic hradního paláce a souboru historických klasicistních dveří a vrat, umístěného v sále domu zbrojnošů. Naopak organizace Hrad Svojanov poskytuje muzeu prostory k deponování souboru méně hodnotných historických dveří. Obě organizace spolupracují také v oblasti propagace.

S organizací Tylův dům probíhá spolupráce na úrovni vzájemné propagace. V roce 2015 obě organizace (Tylův dům a Hrad Svojanov) připravovaly program oslavy 750 let od založení města Poličky, která proběhla v sobotu 22. srpna 2016.

Pro univerzitu třetího věku při DPS „Penzion“ Polička hrad Svojanov poskytl pro konání přednášky s historickou tematikou. Hosté si samozřejmě prohlédli i prostory hradu a odjížděli nadšeni.

Mimořádné a jednorázové úkoly či problémové oblasti plněné v daném roce organizací

Mimořádný úkol roku 2015 bylo uspořádání historického programu v rámci oslav 750 let od založení města Poličky. Organizace k tomu přizvala spolek Honorata. V této spolupráci vznikl celodenní historický program, jehož vyvrcholením byl ve 13 hodin průvod královské družiny. Průvod čítal asi 80 osob, 6 koní, 2 velbloudy a smečku vlkodavů. Součástí průvodu byli mimo královský pár také rytíři, dvorní dámy, měšťané, služebnictvo i žebráci. Na následném programu na náměstí účinkovali také starosta města Jaroslav Martinů a místostarostka Marie Kučerová. Historická část programu zaznamenala velký úspěch ze strany veřejnosti, o čemž svědčí zejména obrovský ohlas v médiích. Ve všech mediálních prostředcích se právě průvod královské družiny stal symbolem oslav.

Program v sobotu 22. srpna zahájila v deset hodin slavnostní salva, po které následovala vystoupení šermířů a tanečnic. Hodinu po poledni se na poličské náměstí vydala královská družina v čele s králem Přemyslem Otakarem II. a královnou Kunhutou. Průvod začínal v parku u hradeb a pokračoval přes kruhový objezd, dále ulicí ČSA, nábřežím Svobody, ulicí Vrchlického, kolem Tylova domu a Riegrovou ulicí do náměstí. V centru města se odehrála dobová scéna s předáním zakládací listiny Poličky. Poté následovala celá škála nejrůznějších vystoupení, šermířské turnaje, ukázky práva útrpného a historických zbraní i dobových tanců.

V odpoledních hodinách si návštěvníci mohli prohlédnout vojenské ležení v parku u hradeb. Mimo sokolníků s dravými ptáky v něm měl svůj prostor také kejklíř, či tanečnice. Na své si samozřejmě přišly i děti. Kromě toho, že si mohly potěžkat zbraně, se svezly i na koních a na velbloudech.

Druhým jednorázovým úkolem roku 2015 bylo odstranění závad a nedodělků po hlavním dodavateli Revitalizace hradu PLS, s.r.o. Tato firma je v úpadku a uplatnění reklamace nebylo úspěšné. Díky příspěvku města Poličky ve výši 200 000,- Kč se podařilo odstranit většinu závad v hradním paláci, zejména opadávající omítky, zatékání na terasách, opadávající šambrány, pořízení okapnic nad okny. Byla provedena celková rekonstrukce opěrných pilířů paláce, oprava kamenných váz na vstupním schodišti a oprava omítek na budově čp. 46. Práce realizovala stavební firma Lukáš Novotný z Letovic.

Při odkryvu kapsy na položení dlažby v prostorách dolního nádvoří došlo k havárii tarasní zídky. Tarasní zídka, vysoká v průměru cca 1 m, obíhá budovu zříceniny tzv. renesančního paláce. Zídka vykazovala již předtím lokální praskliny, v severozápadním úseku se v posledních letech postupně objevilo nápadně vypouklé zdivo. V pátek 6. listopadu 2015 v dopoledních

hodinách došlo po odkopání sousedního terénu ke zřícení vypouklé části a okolního zdiva v rozsahu cca 8 m. Došlo k vypadení kamenného zdiva a vysypání sousedícího hliněného terénu. Vzhledem k průchodnosti a k probíhajícímu dláždění cest byla vysypaná suť v pondělí 9. listopadu 2015 odstraněna. Díky finančnímu pokrytí zřizovatelem mohlo být ihned poté realizováno statické zajištění a odvoz další suti v prostorách poškozeného zdiva.

Problémovou oblastí provozně technického charakteru stále zůstává příjezdová komunikace ke hradu. Příjezdová komunikace je vlastnictvím městyse Svojanova. V současné době je v havarijním stavu. Asfaltový povrch vykazuje četné výmoly a trhliny, ohrazení směrem do stráně je nefunkční a z podstatné části spadené. V posledních několika letech městys Svojanov neinvestoval žádné prostředky do údržby komunikace. Nejnutnější opravy proběhly v režii města Poličky. Pro zajištění bezpečného příjezdu ke hradu je však zapotřebí provedení zásadní obnovy celé komunikace a s ní souvisejících prvků. Městysi Svojanov bylo již roku 2013 nabídnuto bezplatné převedení cesty do vlastnictví města Poličky s předpokladem, že za pomoci dotací by bylo možné cestu obnovit. Zastupitelstvo městyse na toto řešení nereflektovalo. Současný stav komunikace poškozuje město Poličku, majitele obnoveného hradu Svojanova, ke kterému je veden tak nedůstojný příjezd. Dalším problémem je zimní údržba komunikace, kterou zajišťuje ve vlastní režii organizace Hrad Svojanov. Zařízení k tomu sloužící, malotraktor zn. Yukon, je po mnoha letech provozu ve velmi nevyhovujícím technickém stavu, organizace do jeho oprav každoročně vynakládá nemalé finanční prostředky. Je tedy velmi náročné příjezdovou komunikaci udržet vždy v průjezdném stavu.

Výsledky všech provedených kontrol v organizaci a případná opatření k nápravě

V organizaci je zaveden vnitřní kontrolní systém ve smyslu zákona č. 320/2001 Sb. o finanční kontrole ve veřejné správě, v platném znění. K nakládání s prostředky organizace je odpovědný ředitel organizace jako příkazce operací. Za správu rozpočtu organizace je odpovědný účetní organizace jako správce rozpočtu. Za vedení účetnictví organizace je odpovědný účetní organizace jako hlavní účetní.

Dne 8. 6. 2015 byla provedena Krajskou hygienickou stanicí Pardubického kraje se sídlem v Pardubicích kontrola odebraných vzorků pitné vody. Kontrolou bylo zjištěno, že pitná voda v areálu hradu vyhovuje všem předepsaným kritériím.

K dalším kontrolám v roce 2015 nedošlo.

Získané granty, případně jiné aktivně zajištěné příjmy organizace

V roce 2015 byly získány granty či jiné příspěvky na obnovu jednotlivých částí hradu a na pořádání kulturních akcí.

Hrad Svojanov byl opět zařazen do Programu záchrany architektonického dědictví Ministerstva kultury ČR. Z tohoto programu obdržel zřizovatel dotaci ve výši 500 000,- Kč na obnovu severozápadní hradby propojující vlastní hrad s areálem bývalého poplužního dvora v předhradí.

Od Pardubického kraje byly získány následující granty:

Grant z programu Podpory kulturních aktivit na rok 2015 ve výši 10 000,- Kč na propagaci, honoráře a technické zabezpečení Divadelní poutě na hradě Svojanov 2015.

Dotace poskytnutá z rozpočtových prostředků Pardubického kraje – Příspěvky a záštity kanceláře hejtmána ve výši 3 000,- Kč na akci Hradní jarmark na Svojanově.

Dotace poskytnutá z rozpočtových prostředků Pardubického kraje – Příspěvky a záštity kanceláře hejtmána ve výši 10 000,- Kč na akci Královské slavnosti na Svojanově.

Dotace poskytnutá z rozpočtových prostředků Pardubického kraje – Příspěvky a záštity kanceláře hejtmána ve výši 20 000,- Kč na akci Třicetiletá válka na Svojanově.

Grant z programu Podpory budování infrastruktury cestovního ruchu v Pardubickém kraji ve výši 130 000,- Kč na realizaci projektu Oprava povrchů cest v areálu hradu Svojanov – I. etapa: Dolní nádvoří.

Individuální dotaci Pardubického kraje v oblasti kultury ve výši 99 000,- Kč na odstranění havarijní situace v rámci akce Sanace hradeb mezi předhradím a hradem, východní část, I. etapa.

Zhodnocení návštěvnosti či jiného ukazatele dle charakteru činnosti meziročně (nejméně tři roky zpětně)

Návštěvnost hradu Svojanova v roce 2015 byla vyšší oproti předchozím rokům a vůbec nejvyšší v historii příspěvkové organizace. Prostory hradu si

prohlédlo 52 071 návštěvníků. V areálu hradu proběhlo 29 svatebních obřadů. V penzionu bylo ubytováno 1229 osob.

Rok	Počet návštěvníků
2013	41 985
2014	51 541
2015	52 071
Rok	Počet ubytovaných osob
2013	1 151
2014	1 484
2015	1 229

Rok	Počet svatebních obřadů
2013	22
2014	28
2015	29

Zhodnocení úsporných opatření přijatých k udržení vyrovnaného hospodaření organizace

Vzhledem k příznivě se vyvíjejícímu zájmu o hrad Svojanov ze strany veřejnosti nebylo nutné činit výrazná opatření k udržení vyrovnaného hospodaření. V roce 2015 byla zvýšena cena vstupného v průměru cca o 15,- Kč / os. Toto zvýšení se však neprojevovalo negativně na počtu návštěvníků. Cena za ubytování v penzionu byla navýšena o cca 20%. Ubytovací pokoje jsou nabízeny i prostřednictvím internetového portálu Slevomat, kde mají lidé možnost zakoupit ubytování se stravováním a prohlídkou hradu za nižší cenu. O tuto službu je velký zájem a navíc tato služba souvisí i s obrovskou propagací na internetu. Již v páté sezóně bylo příjmem rovněž parkovné, vybírané na parkovišti v areálu hradu. Vzhledem ke zpoplatněnému provozu

parkoviště organizace v roce 2015 získala příjem ve výši 220 tis. Kč (mimořádně o 50 tis. Kč více než v roce předchozím. A to za minimálních nákladů na personál. O víkendech a prázdninových měsících provoz parkoviště zajišťují brigádníci. V okrajových měsících je parkovné vybíráno přímo v pokladně hradu.

Výrazným úsporným opatřením bylo získání dotace Úřadu práce, kdy v roce 2015 byly po velkou část roku dvěma zaměstnancům z převážné části dotovány mzdové náklady.

Hrad Svojanov díky vysoké návštěvnosti a tím i zvýšeným tržbám mohl řadu svých potřeb řešit vlastními finančními zdroji. Za všechny uvedme především dokončení obnovy psaníčkových sgrafit na renesančním paláci a financování celé II. etapy opravy povrchů cest v areálu hradu – cesty na horní nádvoří.

Plány a vize organizace na budoucí období a návrh na jejich realizaci

Pro rok 2016 jsou podány žádosti o dotace na další akce. Pardubický kraj byl požádán o poskytnutí grantů na podporu Divadelní pouti 2016, na opravu havarijní části východní hradby mezi předhradím a hradem a na vybudování nového sociálního zařízení pro ubytované hosty v části pokoje č. 10 v prvním patře severovýchodní bašty, která je součástí empírové vstupní budovy hradu. Na Ministerstvu kultury České republiky je podána žádost o dotaci z Programu záchrany architektonického dědictví na realizaci první etapy opravy střechy empírové vstupní budovy. Na Ministerstvo pro místní rozvoj České republiky je podána žádost o dotaci z Programu cestování dostupné všem na instalaci nových potřebných systémů a doplňků vedoucích k plnohodnotnému zpřístupnění objektu neslyšícím a nevidomým spoluobčanům.

Jedním z prvořadých úkolů organizace v roce 2016 bude obnova poškozeného úseku zatím jen provizorně zajištěné tarasní zídky pod renesančním palácem. Organizace Hrad Svojanov plánuje ve vlastní režii i realizaci druhé etapy opravy střechy empírové vstupní budovy. V patrnosti je vedena rovněž nutnost oprav souvisejících se závadami a nedodělky po PLS s.r.o. na budově domu zbrojnošů.

V následujících letech je velmi významným cílem dokončení obnovy předhradí hradu. Soubor budov tohoto architektonického celku byl v havarijním stavu, částečně na samém okraji životnosti. Zejména budova čp. 46 částečně postrádala střechu a vlivem vlhkosti se uvnitř propadly klenby. Předhradí tvořilo velmi nedůstojný přístup k hradu. Dodnes se tyto prostory změnilo k nepoznání. V roce 2007 získala budova čp. 46 zcela

novou střechu, v roce 2010 prošla celkovou obnovou budova čp. 2, kde je nyní situována pokladna a provozní prostory správy hradu. V roce 2011 byla vybudována nová odpočinková zóna v areálu předhradí a současně byla staticky zajištěna budova čp. 46, přitom byly dostavěny klenby vnitřních prostor. Roku 2012 došlo k obnově vnějšího pláště téže budovy. V roce 2013 byla obnovena střecha budovy čp. 122. Na stejné budově byla roku 2014 dokončena oprava fasády, oken a dveří. K nádvořnímu průčelí budovy čp. 46 byl přistavěn přístřešek pro deponování poškozených soch z Mariánského sloupu v Poličce. V roce 2015 byla realizována obnova severozápadní hradby mezi předhradím a hradem, v následujících letech zbývá dokončit obnovu rozsáhlé hradby na severovýchodní straně. Vzhledem k celkové koncepci obnovy hradu je velmi žádoucí také tuto část nejen zajistit, ale i upravit do podoby z 2. poloviny 19. století.

Do budoucna bude velmi žádoucí obnovit též část vnitřních prostor budovy čp. 46, které nyní slouží jako sklady, ale jsou velmi působivého vzhledu. Tyto prostory mohou být využity jako unikátní galerie barokních plastik z Mariánského sloupu v Poličce, které po restaurování již nebudou moci být navráceny na původní místo.

Dalším úkolem blízké budoucnosti je dokončení obnovy hradního penzionu. Na rekonstrukci a nové vybavení čekají poslední tři pokoje, nyní turistické pokoje č. 8 - 10. Projekčně zpracována je rovněž vestavba tří nových sociálních zařízení.

Výhledově bude rovněž nutné řešit kapacitu parkovacích prostor v areálu předhradí a v podhradí. Ty stávající jsou již kapacitně nevyhovující a zejména v letních měsících je parkování návštěvníků hradu velmi obtížné.

Úkolem příštích let zůstává také zajištění financování hradní zahrady, která je jednou z nejatraktivnějších částí hradu, ale její podoba je značně poplatná době 80. let 20. století. Historickou rehabilitací by i zahrada mnohem lépe zapadala do obnoveného prostředí hradu. Dle dosavadních zjištění je dosažení na potřebné finance stále velmi reálné.

Připravovaný program na rok 2016:

Hrad bude veřejnosti otevřen od 5. března do 11. prosince.

Kulturní program v roce 2016 bude oproti předchozím letům obohacený o spoustu novinek. Zachovány zůstanou tradiční akce, jejich program však bude rovněž inovován.

V rámci Svojanovského léta 2016 budou konány následující kulturní akce:

Panské jarní slavnosti ve dnech 16. – 17. dubna: Příjezd šlechty, oslava jara a sezóny 2016. Prohlídka hradu s tradiční velikonoční a jarní výzdobou. Tržiště.

Kupecký hodokvas na Svojanově ve dnech 7. – 8. května: Tradiční jarmark s dobovými řemesly. Doprovodný program na horním nádvoří.

Svojanov patří dětem v průběhu měsíce června: Speciální prohlídky pro školní a školkové výlety.

Královské slavnosti ve dnech 2. – 3. července: Akce určená zejména rodinám s dětmi. Formou tradičních hradních slavností budou probíhat představení kouzelníka, kejklíře, ukázky historických tanců a historického šermu. Nedílnou součástí je příjezd družiny krále Přemysla Otakara II. a královny Kunhuty na hrad.

Mistrovské dláto ve dnech 16. – 23. července: Řezbáři budou v rámci této akce vytvářet pohyblivý hradní betlém.

Festival akustické hudby dne 23. července: Již sedmý ročník festivalu, představující netradiční hudební žánr klasické country a folk nezvučené hudby.

Dny útrpného práva ve dnech 27. – 31. července: Mistr kat předvede své řemeslo v hradní mučírně.

Divadelní pouť ve dnech 6. – 7. srpna: Divadelní pouť je tradiční akcí, která se každoročně pořádá v historickém prostředí hradu Svojanova. V roce 2016 se bude jednat již o 26. ročník. Smyslem akce je předvést co nejširší veřejnosti umělecké aktivity rozmanitého spektra zúčastněných umělců a uměleckých souborů a přispět k zachování tradic divadelní kultury. Po oba víkendové dny budou probíhat vystoupení divadelních souborů na horním nádvoří hradu. Připravuje se i večerní program. V prostorách hradního areálu vznikne rovněž stylové tržiště s ukázkami řemesel a výtvarnými dílnami pro děti.

Třicetiletá válka na Svojanově ve dnech 20. – 21. srpna: Jednotlivá vystoupení několika skupin věnujících se tomuto období, hromadná bitva, dobývání hradu, celodenní oživení hradu, volné potyčky...

Svatováclavské slavnosti ve dnech 24. – 25. září: Netradiční hradní slavnost připomínající oblíbené zábavy panstva v 19. století. Zvěřinová kuchyně v hradní restauraci.

Svojanovské stíny dne 29. října: Záviš z Falkenštejna bude návštěvníkům vyprávět příběh tajemných duší hradu.

Královský advent na Svojanově ve dnech 26. - 27. října: Dobový jarmark, v sobotu příjezd čerta a Mikuláše. Prohlídka hradu s tradiční vánoční výzdobou doplněná výkladem o starých adventních a vánočních zvycích (pokračovat budou až do 11. prosince).

Adventní koncert dne 10. prosince od 14 hodin v horním sále domu zbrojnošů.

Miloš Dempír, DiS.

Hrad Svojanov, příspěvková organizace města Poličky

Ředitel